

Kansallinen toimintasuunnitelma eurooppalainen lapsitakuu

Kuuleminen 7.3.2022

Kirjallinen palaute

Pelastakaa Lapset ry

Tiina-Maria Levamo, erityisasiantuntija – lapsen oikeudet ja vaikuttamistyö, tiina-maria.levamo@pelastakaalapset.fi

Johanna Vinberg, asiantuntija – lapsiperheköyhyys, johanna.vinberg@pelastakaalapset.fi

Hanna Tulensalo, kehittämisspäälikkö, hanna.tulensalo@pelastakaalapset.fi

Kiitos, että saamme mahdollisuuden kommentoida luonnosta. Pelastakaa Lapset on yhdessä eurooppalaisten jäsenjärjestöjensä ja Brysselissä sijaitsevan lapsenoikeusseurantaan keskittyvän EU-toimiston kanssa vaikuttanut eri vaiheissa siihen, että lapsitakuu parlamentaarisesti hyväksyttiin ja työ komissiossa käynnistyi ja vauhdittui. Olemme iloisia, että kaikki tämä työ on kantanut hedelmää, ja kansallinen suunnitelma lapsitakuun toteuttamiseksi on viimein valmistumassa. Suomessa on onnistuttu erinomaisen hyvin johdonmukaisen lapsistrategian laatimisessa, joka ottaa huomioon haavoittuvat lapsiryhmät ja perheet sekä syrjäytymisriskissä ja vähävaraisuudessa elävät lapset ja nuoret.

Pelastakaa Lapset ry korostaa, että kansallisessa lapsitakuuta toteuttavassa suunnitelmassa tulee läpi suunnitelman panostaa **lasten osallisuuteen ja lapsinäkökulman huomiointiin**. Olemme Pelastakaa Lapset ry:ssä tarkastelleet lapsitakuun toimintasuunnitelman luonnosta lapsilta ja nuorilta työmme kautta saamiemme tietojen ja toteuttamamme Lapsen Ääni -kyselyn tulosten valossa.

Hyvinvoinnin kehittämisen kokonaisvaltaisuus

Näkemyksemme on, että Suomen suunnitelmassa on kaikki mahdollisuudet osoittaa, että syrjäytymiseen ja lapsiköyhyyteen puuttumiseksi Suomessa pyritään yhä paremmin lapsenoikeusnäkökulmasta sovittamaan yhteen palvelujen kehittäminen ja etuuksien uudistamistyö. Esimerkiksi sosiaaliturvauudistus koskettaa lapsia ja nuoria pitkälti välillisesti, koska etuudet kohdentuvat ensi sijassa aikuisiin, vanhempiin. Siksi olennaista näkemyksemme mukaan on, että uudistuksessa huomioidaan lapsiperheiden näkökulma. Syrjäytymiseen ja lapsiköyhyyteen puuttumiseksi palvelujärjestelmän kehittämisen ja sosiaaliturvauudistuksen tulee kulkea rinta rinnan, jotta lasten kokema hyöty, hyvinvoinnin tuki ja uudistukset näkyvät konkreettisesti myös lasten arjessa.

Lapsen ääni -kyselyn kautta on tullut esiin, että lapset ja nuoret eivät tiedä riittävästi palveluista tai kuinka palveluihin voi hakeutua. Siksi palvelujen uudistamista (esim. Sote, Lape) tulisi tehdä siten, että lapset ja nuoret ovat kehittämisessä mukana ja palveluja tarkastellaan myös lasten ja nuorten kokemuksiin pohjaten. Toivomme, että luonnoksessa tulisivat vielä paremmin näkyviksi erilaiset jo olemassa tai kehitteillä olevat digipalvelut ja niiden merkitys lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisijöinä ja heidän tukenaan (chat-palvelut, digisosaalityö jne.). Digipalvelut perustuvat usein anonymiteettiin ja niiden saavutettavuus on myös parempaa kuin perinteisten lähipalveluiden, jolloin lasten ja nuorten tarpeet ja toiveet tulevat myös paremmin huomioitua.

Lapsenoikeusperustainen valmiustyö

Lapsenoikeusperustaista kriisivalmiutta paikallis- ja hyvinvointialueetasolla kehitetään ja tullaan kehittämään Suomessa, ja tässä myös syrjäytymisen, eriarvoistumisen ja lapsiköyhyyden vaikutukset on huomioitava. Tätä painopistettä voisi mahdollisesti vielä suunnitelmassa nostaa näkyvämmäksi. Kansalliset, alueelliset ja kansainväliset kriisit (pandemia, sodat, poliittinen vaino, ilmastonmuutos jne.) aiheuttavat yhä enemmän epävakautta globaalitaloudessa. Tällä voi olla nopeasti kehittyviä yhteyksiä syrjäytymis- ja toimeentulokehitykseen kansallisesti (esim. työttömyyden kasvu, energian ja ruoan hinnannousut ja korkotason heilahtelut). Suomen suunnitelmassa voisi olla tätä koskevaa pohdintaa ja toimenpiteiden nostoa selkeämmin.

Laadulliset/määrälliset tavoitteet ja indikaattorit

Esitämme vielä muutamia huomioita tavoitteista sekä indikaattoreista. Indikaattorit tulee muotoilla tarkoin, jotta indikaattoreissa huomioidaan lasten ja nuorten oma näkökulma. Esimerkiksi, jos halutaan kehittää lasten ja nuorten tietoisuutta palveluista, tulee tätä mitata ja sopivalla indikaattorilla todentaa **muutos nimenomaan lasten näkökulmasta**.

Esitämme, että yhtenä indikaattorina voisi olla **harrastamisen** Suomen mallin pilottikokeilun tulokset ja kehittämistyö kunnissa. Tarkastelunäkökulmana voisi olla, kuinka niissä onnistuttiin tavoittamaan harrastuksista helposti putoavia lapsia ja nuoria yhdenvertaisen harrastamisen takaamiseksi pysyvin ratkaisuin Suomessa.

Lasten osallisuuden toteutumisen arvioimiseksi ehdotamme EN:n lasten osallisuuden indikaattoreiden sisällyttämistä yhtenä työkaluna tähän suunnitelmaan. Rakenne- ja prosessi-indikaattoreiden lisäksi osallisuuden toteutumisen arvioimiseksi tarvitaan suoraan lapsilta ja nuorilta tulevaa tietoa osallisuuden kokemuksesta. THL:n Sokra-hankkeessa laaditut osallisuusindikaattorit ovat jo nyt käytössä esimerkiksi kouluterveyskyselyssä, mutta eivät sovellu sellaisenaan pienemmille lapsille. Pienempien lasten osallisuuden arvioinnin mittareita kehitetään yhteistyössä Pelastakaa

Lasten ja THL:n kanssa. Lasten osallisuuden arvioinnin indikaattorien hyödyntäminen ja kehittämistyö on huomioitava suunnitelmassa.

Indikaattoriksi voisi lisätä myös **akateemisen tutkimuksen tuottaman tiedon** syrjäytymisestä ja lapsiköyhyydestä sekä niitä ehkäisevistä toimista Suomessa (esim. tietoa Suomen Akatemian rahoittamien lapsitakuun tavoitteita käsittelevien tutkimushankkeiden tuloksista, Nuorisobarometrin tulokset).

Oppivelvollisuuden laajentamisen yhteydessä tulee varmistaa, että maksuttomuuteen on varattu riittävät resurssit. Tämä voisi olla myös yksi indikaattori.

Lapsitakuun toteutumista voisi raportoida myös ihmisoikeussopimusten valvontaelinten suositusten toteutumisen ja eri erityisvaltuutettujen raporttien nostamien tulosten kautta.

Loppusanat

Pidämme arvokkaana kaikenlaista kansainvälistä tiedonvaihtoa lapsitakuun toteuttamisesta EU: jäsenmaissa: esim. tiedonvaihtoa siitä, miten eri jäsenvaltiot etenevät kansallisen suunnitelman toteuttamisessa Toivomme, että suunnitelmassa myös tunnustetaan järjestöjen työ EU:n lapsistrategian toimeenpanon tiedonvaihdossa, suunnittelussa ja toimeenpanossa.

Lapsen ääntä kuunnellen ja lapsen oikeudet edellä toimien Suomen toimintasuunnitelma on erinomaisesti yhteistyössä toteutettu.